

Kysely luonnon monimuotoisuudesta asiantuntijayhdistyksille

Kyselytulokset, 8.9.2021

Tampereen LUMO-ohjelman valmisteluaineistoa
2/2021

Anni Nousiainen ja Elina Karimaa/Ympäristönsuojelu

Sisällys

<u>Yhteenveto</u>	<u>3</u>
<u>Kyselyn tausta ja tavoitteet</u>	<u>9</u>
<u>Yhdistysten valintaperusteet</u>	<u>11</u>
<u>Asiantuntijayhdistykset</u>	<u>12</u>
<u>Kysymykset</u>	<u>13</u>
<u>Karttakyselyn kysymykset</u>	<u>14</u>
<u>Karttakyselyn merkinnät</u>	<u>15</u>
<u>Kyselyn vastaukset yhdistyksittäin</u>	<u>17</u>
<u>Luonto-Liiton Hämeen piiri</u>	<u>18</u>
<u>Suomen herpetologinen yhdistys ry.</u>	<u>23</u>
<u>Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys ry</u>	<u>28</u>
<u>Tampereen hyönteistutkijain seura</u>	<u>35</u>
<u>Tampereen riistanhoitoyhdistys</u>	<u>41</u>
<u>Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys</u>	<u>45</u>
<u>Villi vyöhyke ry</u>	<u>49</u>
<u>Palaute kyselystä</u>	<u>57</u>

Yhteenveto 1/6

- Osana Tampereen luonnon monimuotoisuusohjelman 2021–2030 (LUMO-ohjelma) valmistelua toteutettiin asiantuntijayhdistyksille suunnattu kysely, jolla selvitettiin yhdistysten näkemyksiä Tampereen luonnon monimuotoisuudesta ja LUMO-ohjelman toimenpiteistä.
- Kysely toteutettiin Harava-karttapalvelulla ja se oli avoinna 12.11.–30.11.2020.
- Seitsemän yhdistystä vastasi kyselyyn:
 - Luonto-Liiton Hämeen piiri
 - Suomen herpetologinen yhdistys (SHY)
 - Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys
 - Tampereen hyönteistutkijain seura (THS)
 - Tampereen riistanhoitoyhdistys
 - Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys
 - Villi vyöhyke ry

Yhteenveto 2/6

Tärkeimmät LUMO-toimenpiteet yhdistysten lähtökohdista

- Yhdistyksiä pyydettiin nimeämään tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida LUMO-ohjelmassa. Ehdotetuista toimenpiteistä valtaosa koski erilaisten elinympäristöjen säästämistä ja parantamista. Luontoalueita tulisi ennallistaa, ja kohteet, joilla esiintyy uhanalaisia luontotyyppejä ja lajeja, tulisi suojella nykyistä kattavammin.
- Etenkin metsien käsittelyyn toivottiin muutoksia. Useassa vastauksessa ehdotettiin avohakkuista luopumista ja jatkuvaan kasvatukseen siirtymistä. Lisäksi ehdotettiin metsien ennallistamista lahopuun määrää lisäämällä, ojituksia poistamalla sekä karsimalla puita harjujen paahderinteiltä.
- Myös huoli rakentamisen vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen nousi esiin useassa vastauksessa. Viheralueiden ja erityisesti rantojen kaavoittamista toivottiin rajoitettavan, sillä se nähdään kestäättömänä. Osa yhdistyksistä painotti ekologisten yhteyksien turvaamisen tärkeyttä.
- Virtavesien ja pienten järvien tilan parantamiseksi toivottiin toimenpiteitä, kuten virtapaikkojen kunnostamista, taimenen kutupaikkojen selvityksiä ja kuhan istuttamista järviin, jotta rehevöitymistä aiheuttavien pienkalojen määrät vähenisivät luontaisen vihollisen myötä.
- Luontodirektiivin lajeja, kuten viitasammakkoa ja liito-oravaa, koskevia luontoselvityksiä toivottiin tehtävän lisää. Lisäksi selvitystietoja toivottiin hyödynnettävän LUMO-ohjelmaa laadittaessa.
- Vieraslajeihin liittyen ehdotettiin torjunnan kohdentamista luonnonsuojelualueille ja muille luonnon kannalta arvokkaille alueille sekä metsästyksen sallimista kaupungin asemakaavan ulkopuolisilla alueilla.
- Vastauksissa ehdotettiin myös kaupungin viheralueiden ja puistojen kehittämistä monimuotoisemmaksi, vaikka tavoite olisi ristiriidassa muiden tavoitteiden tai asukkaiden mielipiteiden kanssa. Lähiluonnon ja luonnon monimuotoisuuden positiiviset vaikutukset ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin tuotiin myös esiin – esimerkiksi päiväkotien pihalle lisätyn elävän luonnon on todettu parantavan lasten vastustuskykyä.
- Lisäksi todettiin, ettei LUMO-toimenpiteiden tarvitse olla vain kentällä tapahtuvaa toimintaa, vaan tavoitteina voisi olla myös esimerkiksi uudenlainen organisoituminen tai kansainvälinen tunnettuus.

Yhteenveto 3/6

Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- Valtaosa yhdistyksistä ilmaisi halukkuutensa tarjota asiantuntija-apua erilaisten luonnon monimuotoisuutta edistävien toimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhdistyksillä on kiinnostusta osallistua muun muassa LUMO-ohjelman kohteiden suunnitteluun, koulutusten järjestämiseen, luontokohteiden ja lajien selvityksiin, luontopolkujen ylläpitoon, siementen kylvöihin ja asukkaiden osallistamiseen. Tampereen kaupungin toivottiin tunnistavan ja hyödyntävän järjestöjen asiantuntemusta nykyistä paremmin.
- Myös taloudellista tukea toivottiin. Tukea voisi tarjota esimerkiksi projektiavustuksien muodossa tai hankkimalla työvälineitä, kuten loukkuja haitallisten vieraslajien pyyntiin.
- Yhdistysten toimintaa voisi tukea myös sallimalla monimuotoisuutta edistävät ennallistamistoimet nykyistä laajemmin luonnonsuojelualueilla ja niiden ulkopuolella sekä sallimalla monilajisen metsästyksen kaupungin mailla.
- Lisäksi kaupungin toivottiin keräävän tietoja lajihavainnoista ja lajien esiintymisalueista, sillä tiedot ovat avuksi lajien suojelutoimien suunnittelussa.

Yhteenveto 4/6

Miten Tampereen kaupunki voisi lisätä kaupunkilaisten tietämystä luonnosta ja halukkuutta toimia lähiluontonsa hyväksi?

- Toimivimpia keinoja, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista, olivat yhdistysten mielestä etenkin luontopolut, luontokohteiden infotaulut sekä erilaiset tapahtumat, kuten talkoot, luontokävelyt ja teemapäivät. Luontopolkujen ja infotaulujen ylläpitoon tulisi panostaa ja taulujen sisältöjä olisi hyvä vaihtaa aika ajoin. Tapahtumia ja osallistavaa toimintaa voisi kehittää yhteistyössä yhdistysten kanssa.
- Myös ympäristökasvatus sekä tiedottaminen eri medioissa, kuten nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa ja sanomalehdissä, mainittiin hyvinä keinoina luontotietämyksen lisäämiseen. Esimerkiksi vieraslajien haitoista ja hävitysvelvollisuudesta olisi tärkeää tiedottaa asukkaille.
- Yhdistykset näkivät tietämyksen lisäämisen ja luontokokemuksien tarjoamisen myös merkittävinä keinoina lisätä asukkaiden halukkuutta toimia lähiluontonsa hyväksi. Lisäksi on tärkeää mahdollistaa kaupunkilaisten osallistuminen sekä päätöksentekoon että käytännön toimintaan. Talkoiden järjestämisen lisäksi kaupunki voisi antaa asukkaille vapauden ripustaa linnunpönttöjä ja hyönteishotelleja sekä kitkeä vieraslajeja ennalta määrätyillä alueilla.
- Myös yksityispihat kannattaisi ottaa huomioon: kaupunki voisi innostaa asukas- ja omakotiyhdistyksiä kehittämään omien pihojensa ja lähialueidensa luonnon monimuotoisuutta, esimerkiksi tarjoamalla tarvittavat välineet ja materiaalit.
- Yhdistykset myös painottivat, että kaupungin tulisi itse toimia esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä, sillä viranomais tahon toiminnalla on merkittävä rooli kaupunkilaisten käsitykseen oikeanlaisesta luonnonhoidosta. Esimerkiksi vaikuttavat ja inspiroivat mallikohteet voisivat lisätä kaupunkilaisten tietämystä ja kiinnostusta luonnonhoitoon. Kaupungin työntekijöillä johtoportaasta käytännön työn tekijöihin tulisi olla riittävät tiedot monimuotoisuuden suojelusta. Lisäksi erilaiset toimenpiteet – mukaan lukien luonnon hoitamattomuus – on osattava perustella kaupunkilaisille.

Yhteenveto 5/6

Monimuotoisuuden kehityskohteet ja tärkeät luontokohteet Tampereella

- Kyselyn karttaosiossa yhdistykset saivat merkitä kartalle monimuotoisuuden kehityskohteita ja tärkeitä luontokohteita, jota ei nykyisellään ole riittävästi huomioitu. Merkintöjä tehtiin yhteensä 47.
- Karttavastauksia jätti 5 yhdistystä
 - Luonto-Liiton Hämeen piiri
 - Suomen herpetologinen yhdistys
 - Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys
 - Tampereen hyönteistutkijain seura
 - Villi Vyöhyke ry
- Yhdistykset merkitsivät tärkeiksi luontokohteiksi muun muassa eri lajien ja lajiryhmien esiintymisalueita, vanhoja havumetsiä, lehtometsän, perkaamattoman puron sekä keto- ja paahdeympäristöjä, joista osa on luotuja ja osa luontaisia.
- Monimuotoisuuden kehityskohteiksi oli merkitty muun muassa laajoja metsäalueita, harjujen paahdeympäristöjä, Tohloppijärven pohjoispuolinen suo sekä lidesjärvi.

Yhteenveto 6/6

Yhdistykset toivat karttavastauksissaan esiin heille tärkeitä teemoja:

- Villi vyöhyke ry:n merkinnät koskivat pääasiassa niittyjä, ketoja ja paahdeympäristöjä, joista osa on yhdistyksen omatoimisesti kylvämiä sissiniittyjä. Yhdistys toivoi erityisesti paikallisen kasvilajiston vaalimista ja nosti tärkeänä arvona esiin asukkaiden osallistumisen luonnonhoitoon.
- Tampereen hyönteistutkijain seura kiinnitti karttavastauksissaan huomiota erityisesti harjujen paahdeympäristöjen umpeenkasvuun, joka on merkittävä uhka muun muassa alueiden hyönteislajistolle.
- Suomen herpetologinen yhdistys osoitti merkinnöillään muun muassa tärkeitä viitasammakon ja matelijoiden esiintymisalueita.
- Suomen Luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistyksen karttamerkinnät painottuivat Tampereen laajoille metsäalueille. Yhdistys totesi metsänhoidon ja kaavoituksen uhkaavan metsäluontoa ja toivoi, että metsiä ennallistettaisiin lahoppuun määrää lisäämällä.
- Luonto-Liiton Hämeen piiri toivoi Kauppi-Niihaman metsäalueen rauhoittamista rakentamiselta ja metsänhoidolta. Lisäksi yhdistys esitti huolensa lidesjärvelle suunnitellun perhepuiston vaikutuksista alueen luontoarvoihin.

Kyselyn tausta ja tavoitteet 1/2

- Tampereen kaupunki valmistelee luonnon monimuotoisuusohjelmaa eli LUMO-ohjelmaa vuosille 2021–2030. Valmistelusta vastaa ympäristönsuojeluyksikkö.
- Tampereen kaupunginhallitus hyväksyi LUMO-ohjelman tavoitteet kokouksessaan 24.8.2020. Ohjelman tavoitteet ovat:
 1. Kaupunkiluonto on monimuotoista ja ilmastonmuutokseen sopeutuvaa
 2. Uhanalaiset luontotyypit ja lajit on turvattu
 3. Ekologiset verkostot ovat toimivia ja kattavia
 4. Vesistöjen ja pienvesien tila on hyvä ja niiden eliöstö monimuotoista ja elinvoimaista
 5. Haitallisten vieraslajien torjunta on tehokasta ja toimivaa
 6. Asukkaat ja yhteisöt tuntevat lähiluontonsa arvot ja haluavat toimia niiden hyväksi

Kyselyn tausta ja tavoitteet 2/2

- Osana LUMO-ohjelman valmistelua toteutettiin asiantuntijayhdistyksille suunnattu kysely, jolla selvitettiin yhdistysten näkemyksiä Tampereen luonnon monimuotoisuudesta ja LUMO-ohjelman toimenpiteistä.
- Kyselyn vastausaika oli 12.11.–30.11.2020.
- Kysely toteutettiin Harava-palvelulla.
- Kyselyn kysymykset toimitettiin yhdistyksille myös sähköpostitse pdf-muodossa vastausvalmistelun helpottamiseksi.
- Kysymykset valmisteltiin Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluyksikössä.

Yhdistysten valintaperusteet

- Kyselyn vastaajiksi valittiin yhdistyksiä, joilla on asiantuntemusta LUMO-ohjelman tavoitteisiin liittyviltä aloilta. Yhdistysten asiantuntijuutta arvioitiin yhdistyksen verkkosivuillaan ilmoittaman toiminnan kuvauksen perusteella.
- Yhdistysten valinnassa painotettiin paikallisuutta. Lajiryhmiin liittyvän asiantuntemuksen osalta otettiin yhteyttä myös valtakunnallisiin yhdistyksiin, mikäli paikallista yhdistystä ei ollut tiedossa.
- Kysely lähetettiin ensisijaisesti yhdistyksen toiminnanjohtajalle tai puheenjohtajalle. Mikäli toiminnan-/puheenjohtajan yhteystietoja ei ollut ilmoitettu, lähetettiin viesti yhdistyksen yleiseen sähköpostiosoitteeseen tai hallituksen sähköpostilistalle.
- Valtakunnallisten yhdistysten osalta viesti lähetettiin myös suoraan paikallistoiminnan edustajalle, mikäli tällainen toimihenkilö/yhteyshenkilö oli ilmoitettu yhdistyksen nettisivuilla.

Asiantuntijayhdistykset

Kysely lähetettiin 17 yhdistykselle, joista seitsemän vastasi.

Kyselyyn vastanneet yhdistykset olivat:

- Luonto-Liiton Hämeen piiri
- Suomen herpetologinen yhdistys ry. (SHY)
- Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys
- Tampereen hyönteistutkijain seura (THS)
- Tampereen riistanhoitoyhdistys
- Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys
- Villi vyöhyke ry

Seuraavilta yhdistyksiltä ei saatu vastausta:

- Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys KVVY ry
- Luonnonsuojelupiiri Pirkanmaa
- Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys (PILY)
- Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöverkosto (PYY)
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys
- Tampereen kasvitieteellinen yhdistys
- Tampereen partiolaiset
- Tampereen sieniseura
- Virtavesien suojeluyhdistys (VIRHO)
- 4H-Tampere

Kysymykset

Kyselyn ensimmäisessä osassa oli neljä avointa kysymystä. Toisessa osassa yhdistyksiä pyydettiin merkitsemään tärkeitä luontokohteita kartalle. Lopuksi annettiin mahdollisuus vastata vapaamuotoisesti, liittää liitetiedostoja ja antaa kyselystä palautetta.

Ensimmäisen osan kysymykset olivat:

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.
2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?
3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?
4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

Karttakyselyn kysymykset

Merkitkää tähän yhdistyksenne lähtökohdista erityisen tärkeitä luontokohteita, joita ei ole nykyisellään riittävästi huomioitu. Vastaukset voi merkitä kartalle alueina tai pisteinä. Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä (*).

Tärkeä luontokohde, jota ei ole riittävästi huomioitu (piste tai alue).

Lisäkysymykset kohteelle:

- Luontotyyppi*
- Erityinen lajisto tai muu arvo*

Tärkeä luonnon monimuotoisuuden kehityskohde (piste tai alue).

Lisäkysymykset kohteelle:

- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?*
- Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?*

Tärkeä muu kohde (piste).

Lisäkysymykset kohteelle:

- Kirjatkaa, mikä muu erityinen arvo alueella on LUMO-ohjelman näkökulmasta.

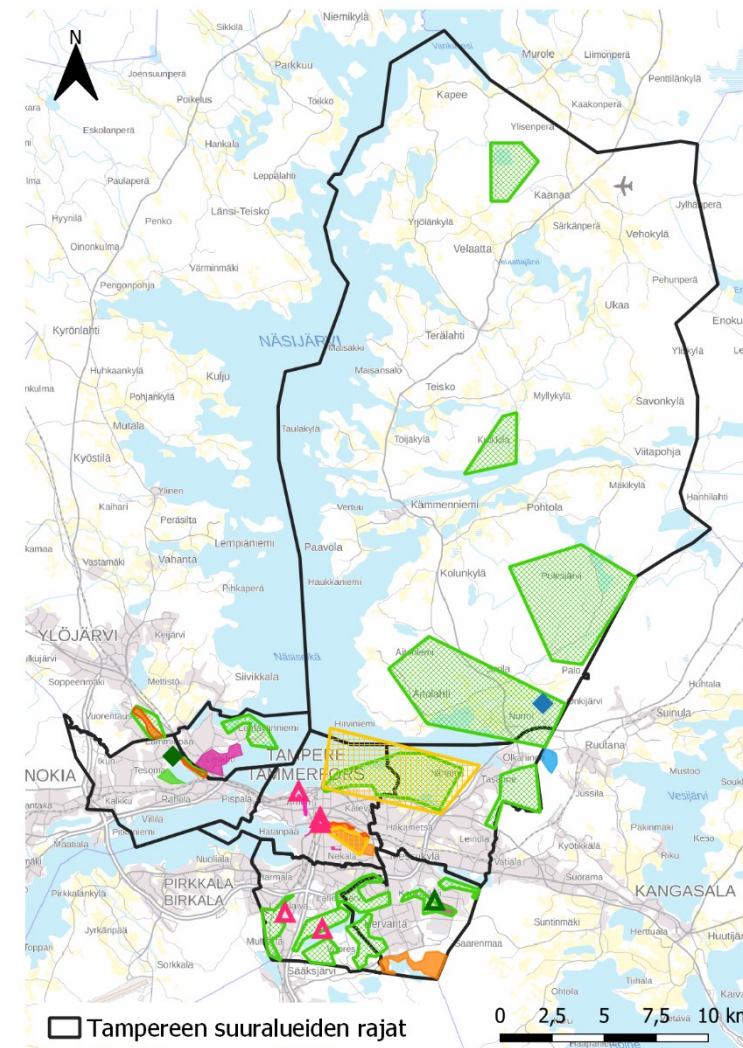
Karttakyselyn merkinnät 1/2

- Karttavastauksia jätti 5 yhdistystä
 - Luonto-Liiton Hämeen piiri ry
 - Suomen Herpetologinen yhdistys
 - Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys ry
 - Tampereen hyönteistutkijain seura ry
 - Villi Vyöhyke ry
- Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry kommentoi, että huomioitavia kohteita on Tampereella liikaa merkittäväksi kartalle vastausajan puitteissa, eikä sen vuoksi jättänyt karttavastauksia.
- Yhdistykset tekivät yhteensä 47 karttamerkintää, joista 37 oli aluemarkintöjä ja 10 oli pistemäisiä merkintöjä.
- Aluemarkinnöistä 13 oli tärkeitä luontokohteita, jota ei vastaajan mielestä ole riittävästi huomioitu, ja 24 oli luonnon monimuotoisuuden kehityskohteita.
 - Tärkeiksi luontokohteiksi oli merkitty muun muassa matelijoiden talvipesintäpaikkoja, liito-oravareviirejä, hyönteiskohteita, lehtometsiä ja uusioelinympäristöjä (sissiniittyjä ja ketoja).
 - Kehityskohteiksi oli merkitty muun muassa paahdeympäristöjä ja laajoja metsäalueita.
 - Osa merkinnöistä oli Tampereen rajojen ulkopuolella Kangasalla ja Ylöjärvellä. Ylöjärven puolella merkintöjä oli tehty Teivaalanharjulle, jossa Tampere on maanomistaja.
- Pistemäisistä merkinnöistä 8 oli luontokohteita, jota ei vastaajan mielestä ole riittävästi huomioitu, ja 2 oli luonnon monimuotoisuuden kehityskohteita.
 - Tärkeiksi luontokohteiksi oli merkitty muun muassa keto- ja paahdeympäristöjä (luotuja ja luontaisia), puro ja vanha kuusimetsä, valkolehdokkien siirtokohde sekä asukkaiden istuttama lehmusmetsä Peltolammilla.
 - Kehityskohteiksi oli merkitty Tohloppijärven pohjoispuolinen suo sekä viitasammakon lisääntymisalue.

Karttakyselyn merkinnät 2/2

- Oheiseen karttaan on merkitty kaikki yhdistysten tekemät karttamerkinnot.
- Merkinnot painottuivat Tampereen eteläisille suuralueille. Pohjoiselle suuralueelle eli Teisko-Aitolahteen tehtiin vain muutamia merkintöjä.
- Seuraavaksi kyselyn vastaukset esitetään yhdistyksittäin.

Huom.! Kartoista on poistettu salassa pidettävä tieto koskien lajihavaintoja.

Kyselyn vastaukset yhdistyksittäin

Luonto-Liiton Hämeen piiri ry 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.

- Lasten- ja nuorten järjestönä huomioimme **lasten osallistamisen heitä koskeviin päätöksiin**: kouluissa ja kerhoissa voi kysyä lasten mielipiteitä. Lähiluonto on heille ja perheille tärkeää terveyden ja virkistymisen kannalta.
- **Luontokohteita pitää säilyttää kaikissa kaupunginosissa**: lähimetsät ja pienet takapihojen metsiköt ovat erittäin tärkeitä perheiden ja lasten terveydelle, viihtyvyydelle ja hyvinvoinnille. Terveet kansalaiset tarvitsevat vähemmän sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluja, mikä tuo kustannussäästöjä kaupungin kokonaisbudjetissa.
- Leikkipuistojen kehittäminen: miksi leikkipuistot, koulujen ja päiväkotien pihat ovat ihmisten rakentamista materiaaleista tehtyjä rakenteita täynnä? Luontoa ei tarvitse rajata pihan ulkopuolelle eikä se ole lasten terveyden eikä mielikuvituksen ruokkimisen kannalta järkevää. Vastikään julkaistussa tutkimuksessa todettiin, että **luonnon tuominen päiväkotien pihaan parantaa lasten terveyttä**. Tästä uutisoi mm. Aamulehti <https://www.aamulehti.fi/uutiset/art-2000007595769.html>. **Paikoissa, joissa lapset leikkivät ja oleilevat, pitäisi olla monipuolisesti luonnonmateriaaleja ja kasveja, esim. pensaita, kiipeilypuita ja mahdollisuuksia rakentaa majoja.**
- Tampereen kaupungin omistamissa metsissä olisi **luovuttava avohakkuista ja siirryttävä jatkuvan kasvatuksen menetelmään**. Virkistys- ja retkeilyalueilla olisi niin ikään siirryttävä hallittuun hoitamattomuuteen ja annettava metsien kehittyä luonnolliseen suuntaan tai **ennallistettava niitä esim. ojituksia purkamalla**.
- Rannat tulee jättää rakentamatta, tai jos rannan lähelle rakennetaan, tulee niihin jättää riittävä rantavyöhyke. Vaikka kaupunkimme on kahden suuren järven välissä ja vesistöjä on muutenkin paljon, rantoja on rakennettu ja täytetty kiveyksillä, kivimurskalla jne. **Rakentamattomalla rantavyöhykkeellä on tärkeä tehtävä vesistön ekologiassa**. Vaihdamme rantavyöhykkeet huolehtivat vesistön puhtaudesta. Rakentamaton rantavyöhyke lisää myös viihtyisyyttä samalla kun se on ekologisesti olennaisen tärkeä.
- Kantakaupungin sisällä olevat luontoalueet, esim. puistot ja muut pienetkin viheralueet, ovat myös luontoa. Ei pitäisi siis ajatella, että luonto on vain tuolla jossakin kaupungin ulkopuolella. **Pieniäkin viheralueita voitaisiin kehittää monimuotoisemmiksi**, jolloin ne monimuotoisemmalla lajistollaan olisi mielenkiintoisempia kohteita myös meille ihmisille. ”Vihreä kuin vihreä” näkemys kaavoituksessa ja viheralueiden suunnittelussa on johtanut yksitoikkoiseen nurmikoiden käyttöön. Kannattaa muistaa, että yksitoikkoinen nurmikko ei rikasta, vaan köyhdyttää monimuotoisuutta. Nurmikolla on tietysti tehtävänsä ihmisten tapaamispaikkana, mutta on paljon alueita ja nurmikoiden laitamia, joilla voisi aivan hyvin olla monimuotoista niittykasvillisuutta tai muuten vaihtelevaa, mahdollisimman luonnonvaraista kasvillisuutta.

Luonto-Liiton Hämeen piiri ry 2/4

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- Takaamalla riittävät **taloudelliset resurssit toimintaan** yleisavustuksen ja muiden projektiluontoisten avustusten muodossa.
- **Tampereen kaupungilta odotetaan uudenlaista asennetta, jossa se tunnistaisi ja tunnustaisi omat osaajansa - kaupungin virkakoneiston ulkopuolella työskentelevät asiantuntijat, ja kansalaiset**, jotka ovat ympäristöstään kiinnostuneita, ennen kaikkea luontojärjestöt. Niissä on syvällistä ja monipuolista luontoasiantuntemusta, esimerkkeinä järjestöistä Hyönteisseura, Lintutieteellinen yhdistys, Kasvitieteellinen yhdistys, TYSY (Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys) ry, Suomen luonnonsuojeluliiton (SLL) Tampereen osasto ja SLL:n Pirkanmaan piiri.
- Tärkeää olisi aktivoida tätä vuoropuhelua esim. **vuosittaisella kokoontumisella**, jossa kaupunki kutsuisi järjestöt keskustelemaan säännöllisesti, ja ottaisi kuullut näkökohdat huomioon esim. kaupunkisuunnittelussa. Tällainen lisäisi luottamusta, yhteisvastuuta ja innostaisi kaikenikäisiä kaupunkilaisia ja voisi johtaa monenlaiseen yhteistyöhön.

Luonto-Liiton Hämeen piiri ry 3/4

3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?

- **Paikalliset tietokyltit ja luontopolut:** kaupunkilaisille tietoa paikallisen luonnon monimuotoisuudesta. Kansalaiset tarvitsevat tietoa myös siitä, että monien mielestä ”rumat pusikot” saattavat olla monimuotoisuuden kannalta erittäin tärkeitä.
- **Kaupungin olemassa olevat luontopolut olisi kunnostettava;** vanhat oppaat ja numeropylväät sekä polkujen kunnossapito on unohtunut lähes täysin. Ihmisille tulee tarjota matalan kynnyksen luontokohteita tutustuttavaksi ja samalla tietoa erilaisten luontotyyppien, eliöiden ja kasvien arvosta.
- **Luontokävelyitä voisi järjestää huomattavasti enemmän.** Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lintukävelyt ovat erittäin suosittuja ja tällaista toimintaa voisi kaupunki tukea ja järjestää kenties itsekin. Kohteena voivat olla muutkin kuin linnut: kasvit, hyönteiset tai ihan vain yleisesti jokin luontokohde, jossa voi monipuolisesti havainnoida ja kertoa alueen ekologiasta jne.
- Myös ympäristöhoidossa, sen johdossa ja **käytännön työn tekijöillä täytyy olla tietoa monimuotoisuuden suojelusta.** Esim. Kaupin metsän hakkuista on perusteltu sillä, että kansalaiset ovat valittaneet ”metsän tarvitsevan hoitoa”. Monelle kansalaiselle tasaikäinen, alaharvennettu puupelto edustaa ”siistiä ja kunnollista metsää”. Heiltä siis puuttuu tietoa siitä, että monimuotoiseen ja vanhaan metsään kuuluu eri-ikäiset puut, lahoppuut, väärät puut jne. Tällaista palautetta saadessa viranhaltijoiden tulisi osata suhteuttaa kansalaispalaute monimuotoisuuden suojelutavoitteisiin. Olisi siis tärkeää osata perustella kaupunkilaisille toimenpiteitä; miksi monilajista, vaihtelevaa ympäristöä tarvitaan, ja miksi kaikkia pusikoita ei kannata laittaa matalaksi.

Luonto-Liiton Hämeen piiri ry 4/4

4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

- Jo se, että ihmisille tarjoutuu mahdollisuuksia tutustua lähiluontoon ja se tehdään **esimerkiksi luonnonmukaisine leikkipaikoin, luontopoluin ja ohjatuin luontokävelyin** helposti lähestyttäväksi, lisää ihmisten kiinnostusta, tietämystä sekä arvostusta luontoa kohtaan.
- **Päiväkotien ja koulujen luonto- ja ympäristökasvatus** on tärkeässä roolissa ja sitä tulisi lisätä mm. ulkonaoppimisen ja luonto/metsäpäiväkotien muodossa. Myös päiväkotien ja koulujen kanssa tehtävä **yhteistyö luonnon monimuotoisuutta edistävien talkoiden muodossa** (mm. Villi vyöhyke ry) on tärkeä keino tutustuttaa kasvavia kuntalaisia näiden aiheiden pariin.
- Kaupunki voisi innostaa esimerkiksi **asukas- ja omakotiyhdistyksiä kohentamaan oman alueen luonnon monimuotoisuutta** vaikkapa niityn perustamisen muodossa, tarjoten välineet ja materiaalit. Samalla tuetaan myös yhteisöllisyyttä ja kosketus lähiympäristöön syvenee, kun on päässyt sen kanssa kosketuksiin itse tehden ja toimien.
- Yksityispihat ovat valtava luontoresurssi kaupungeissa ja niiden kehittäminen monimuotoisuutta ruokkivaksi ja ylläpitäviksi kannattaisi ottaa kaupungissa huomioon. **Kaupungin kannattaisi tukea, innoittaa, palkita tällaista toimintaa, joka edistäisi luontopihojen yleistymistä yksitoikkoisten nurmikoiden tilalla.**
- **Kaupungin tulisi aktiivisesti itse toimia monimuotoisuutta edistäen**, toimia esimerkkinä omia viheralueitaan, metsiään ja muita luontotyyppejään "hoitaen" tai hoitamatta jättäen.

Luonto-Liiton Hämeen piiri, karttavastaukset

Luonto-Liiton Hämeen piiri teki kartalle kaksi aluemerkinä. Yhdistys toivoi Kauppi-Niihaman metsäalueen rauhoittamista rakentamiselta ja metsänhoidolta. Lisäksi yhdistys esitti huolensa lidesjärvelle suunnitellun perhepuiston vaikutuksista alueen monimuotoisuuteen.

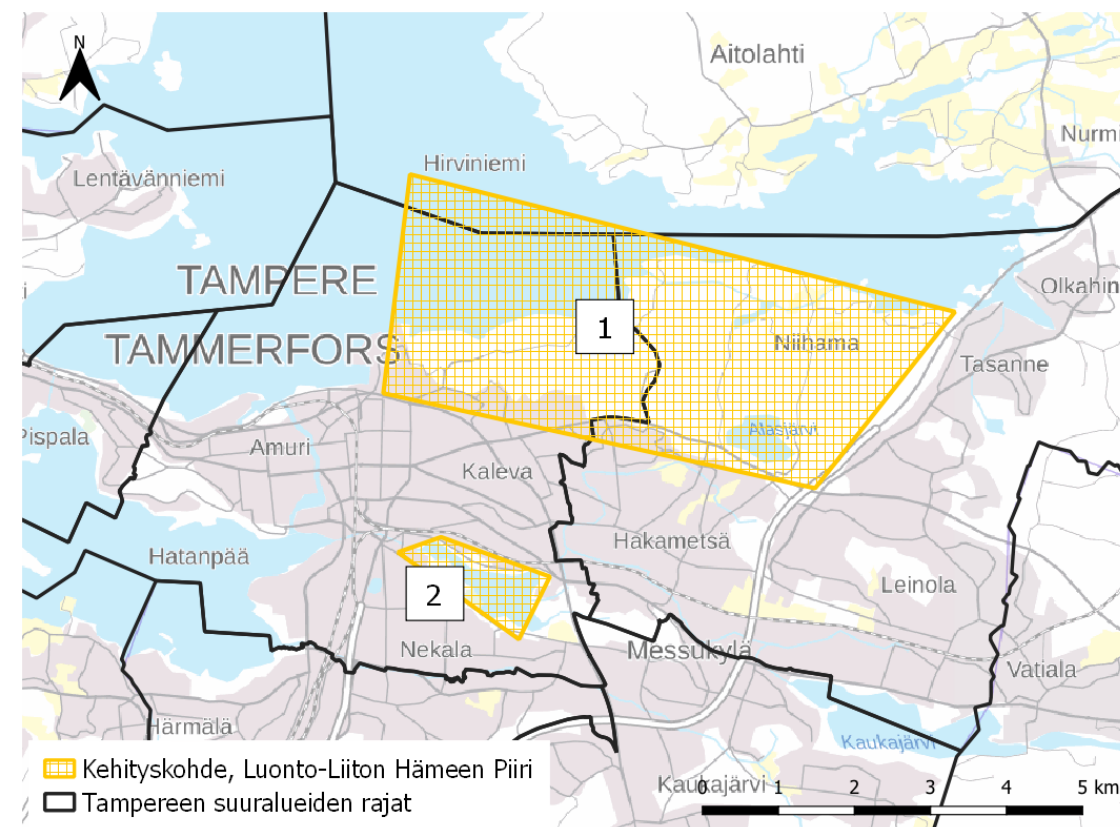
Karttamerkinnot:

1. Kauppi-Niihama, kehityskohde (alue)

- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Metsien hoitotoimenpiteistä tulisi luopua ja rauhoittaa Kauppi-Niihaman metsäalue virkistys- ja luonnonsuojelualuekäyttöön.
- Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - rakentaminen esim. golf-kentän alueelle

2. lidesjärvi, kehityskohde (alue)

- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - lidesjärvi ja sen rakentamattomat ranta-alueet ovat loistava luonnon monimuotoisuuden kehittämiskohde, jollaisena se tulisi nähdä. Tärkeä lintujärvi monine muine erityisine eliölajeineen tulisi nähdä luontokeitaana, vieläpä aivan keskustan tuntumassa. Kliinisiä puistoja on kaupunkialueella riittämiin, mutta tällainen lähiluontokohde on ainutlaatuinen.
- Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Perhepuiston suunnittelu ja toteutus

Suomen herpetologinen yhdistys ry. 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.

- Matelijoiden ja sammakkoeläinten, eli herppien kannalta merkittävimpana asiana on **direktiivilaji viitasammakon lisääntymisalueiden huomioiminen** ja selvittäminen kaikissa YVA-kartoituksissa ja vastaavissa selvitystöissä. Usein samalla vesistöllä.

Suomen herpetologinen yhdistys ry. 2/4

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- **Yhdistyksemme voi tarjota asiantuntija apua** herppejä koskeviin siirtokoulutus-, infotaulu- tai muihin pieniin projekteihin tulevaisuudessa.
- Yhdistystämme kiinnostaisi **rantakäärmehavainnot** ja esiintymisalueet Tampereen seudulla. Lajin löytäminen olisi merkittävää, sillä sisämaan kantojen säilyminen vaatisivat ihmisen avustusta esimerkiksi luonnollisten haudontapaikkojen tekemisen muodossa. Tulevaisuudessa jossain luontoaiheisissa artikkeleissanne tämän aiheen esilleottaminen olisi hienoa. Tämä tukee myös kohtaa 4. Lumo-tavoitteissa. (Yhdistyksellämme on rahkeita rantakäärmeprojekteihin kuitenkin vasta 2022 eteenpäin.)

Suomen herpetologinen yhdistys ry. 3/4

3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?

- Maastokohteissa, lenkki- ja luontopoluilla olevilla **infotauluilla**. Infotaulujen ylläpitoon täytyy myös panostaa ja vaihtaa aika-ajoin niihin eri aiheita ja asioita.
- **Luontoretkillä ja teemapäivillä/tapahtumilla** tavoitetaan kohdeyleisöä todella hyvin.
- **Facebook ja nettisivut** ovat myös alustoja joiden kautta tavoittaa runsaasti väkeä.
- **Aamulehti ja vastaavat mediat** ovat myös toimiva tapa tavoittaa väkeä.

Suomen herpetologinen yhdistys ry. 4/4

4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

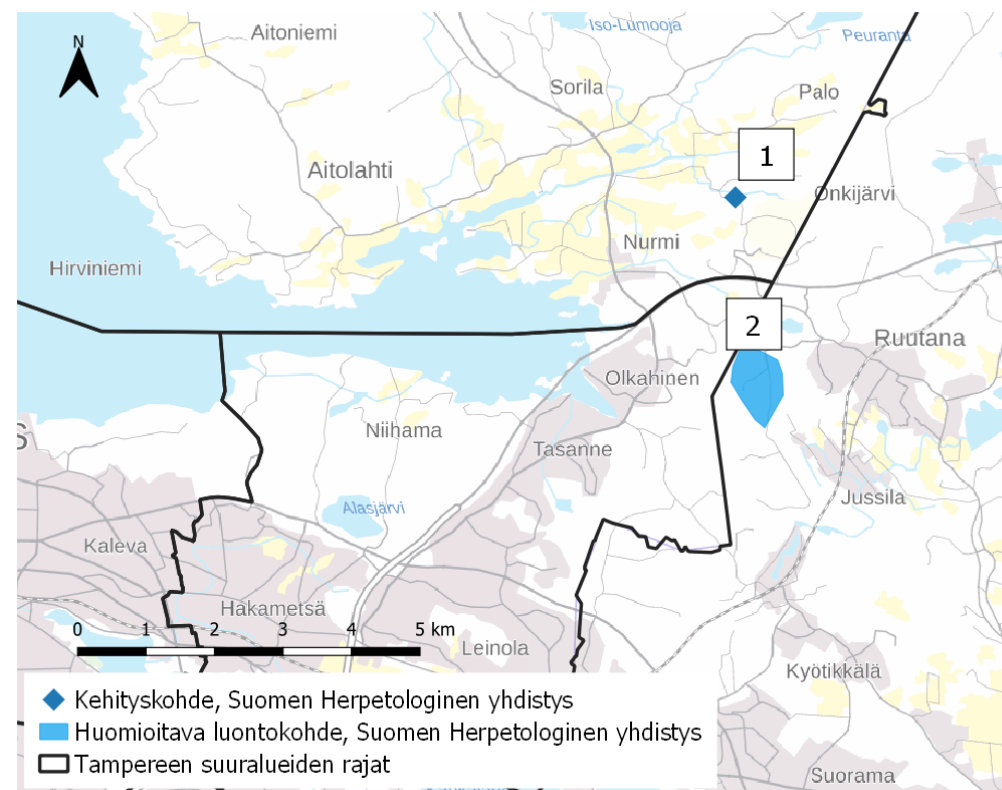
- **Luontoretkillä ja teemapäivillä/tapahtumilla** tavoitetaan kohdeyleisöä todella hyvin.
- **Facebook ja nettisivut** ovat myös alustoja joiden kautta tavoittaa runsaasti väkeä.
- **Aamulehti ja vastaavat mediat** ovat myös käytännöllinen tapa tavoittaa väkeä.
- Maastossa, lenkki- ja luontopoluilla olevilla **infotauluilla**. Infotaulujen ylläpitoon täytyy myös panostaa ja vaihtaa aika-ajoin niihin eri aiheita.

Suomen herpetologinen yhdistys ry, karttavastaukset

Suomen herpetologinen yhdistys teki yhteensä neljä karttamerkintää, joissa osoitettiin tärkeitä viitasammakon, matelijoiden ja liito-oravan esiintymisalueita. Liito-oravareviiriksi merkitty vanha metsäalue sijaitsee Tampereen rajojen ulkopuolella Kangasalla. Julkaistavista karttavastauksista on poistettu salassa pidettäviä lajihavaintoja.

Karttamerkinnot:

1. Tarastenjärven jätekeskuksen pohjoispuolella sijaitseva lampi, kehityskohde (piste)
 - Viitasammakon lisääntymispaikka
2. Metsäalue Olkahisen itäpuolella Kangasalla, huomioitava luontokohde (alue)
 - Luontotyyppi: Metsää
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Aktiivinen Liito-oravareviiri, vanhaa metsäaluetta ja sitä indikoivia lajeja.

Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys ry 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.

- **Ekologisen verkoston turvaaminen** on kaikista tärkeintä.
- Suomen lajien punaisen kirjan mukaan metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeintä on jättää **metsiin ja puistoalueille riittävästi lahoppua** sekä pystyyn että maahan.
- Kumpikaan ei ole aiemmin toteutunut Tampereen kaupungin toimissa, vaan luontoalueita on jatkuvasti kavennettu, luontoyhteyksiä katkaistu ja metsänkaltaiset alueet näyttävät jopa luonnonsuojelualueilla (esim. Kintulammin luonnonsuojelualueella pl. Vattulan alue) monotonisilta puupelloilta.
- Kolmanneksi **kaupungin omistamien metsien hoidossa tulisi myös siirtyä jatkuvaan kasvatukseen.**

Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys ry 2/4

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- SLL Tampereen toiminnassa luonnon ennallistaminen on tärkeässä roolissa, joten **kaupunki voisi sallia monimuotoisuutta edistävät ennallistamistoimet myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella** sekä muillakin luonnonsuojelualueilla Kintulammin lisäksi. Varsinkin **luonnonsuojelualueilla lahoppuun tuottamiselle pitäisi asettaa yhtä kunnianhimoiset tavoitteet kuin on useissa kansallispuistoissa** (esim. Nuuksiossa). Tällä hetkellä metsien ennallistustavoitteita ei ole edes yhdelläkään kaupungin luonnonsuojelualueella ja soiden ennallistusta on ainoastaan Kintulammin luonnonsuojelualueella.

Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys ry 3/4

3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?

- Viranomaistahon toiminnalla on merkittävä rooli kaupunkilaisten käsitykseen ns. oikeasta luonnonhoidosta tai hoitamattomuudesta, **joten Tampereen kaupungin tulisi ensi sijassa uudistaa metsänhoitomenetelmänsä monimuotoisuutta suosivaksi ja lopettaa avohakkuut**. Jos avohakkuuta jatketaan, niin hakkuuaukolle jätettävän lahopuun määrää tulisi nostaa merkittävästi.

Suomen luonnonsuojeluliiton Tampereen yhdistys ry 4/4

4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

- Tampereen kaupungin metsiin joko kaikkiin tai ennalta määrättyihin kohteisiin **voisi antaa kansalaisille vapaan oikeuden ripustaa linnunpönttöjä ja hyönteishotelleja** tietyin kiinnitystapa- ja huoltovelvollisuuksin.
- **Vieraslajikohteissa voisi edistää kansalaisten omatoimista kitkentää** ennalta määrättyissä kohteissa, jotta torjuntatyö kohdentuu. Vuosittain valituille omatoimikohteille voisi luoda infotaulun, mainoskampanjan sekä perkuujätteen keruupaikan. Kaupunki voisi paremmin ja **kohdennetusti tiedottaa asukkaille vieraslajien haitoista ja hävitysvelvollisuudesta** asukkaiden omistamien kiinteistöjen alueilla. Varsinkaan jälkimmäinen ei toteudu tällä hetkellä, vaan vieraslajit rehottavat monilla yksityisalueilla, joista lajit leviävät muualle.
- SLL Tampereen **roskakävelyillä olemme todenneet kaupungin alueella olevat roskikset liian pieniksi** sekä tilavuuden että suuaukon suhteen. Kaupungin alueelle olisi hyvä saada isommat roskikset, joissa on suuaukossa mekanismi, joka estää varislintujen ja lокkien aiheuttaman roskien tonkimisen. Tämä edistäisi asukkaiden omatoimista roskien keräämistä.
- Viranomaistahon toiminnalla on merkittävä rooli kaupunkilaisten käsitykseen ns. oikeasta luonnonhoidosta tai hoitamattomuudesta, joten **Tampereen kaupungin tulisi ensi sijassa uudistaa metsänhoitomenetelmänsä monimuotoisuutta suosivaksi ja lopettaa avohakkuut**. Jos avohakkuuta jatketaan, niin hakkuuaukolle jätettävän lahopuun määrää tulisi nostaa merkittävästi.

TAMPERE.
FINLAND

Karttamerkinnot:

-

Suomen Luonnonsuojeluliitto Tampere, karttavastaukset 2/3

2. Tampereen luoteisosan metsät, kehityskohde (3 aluemerkinä)

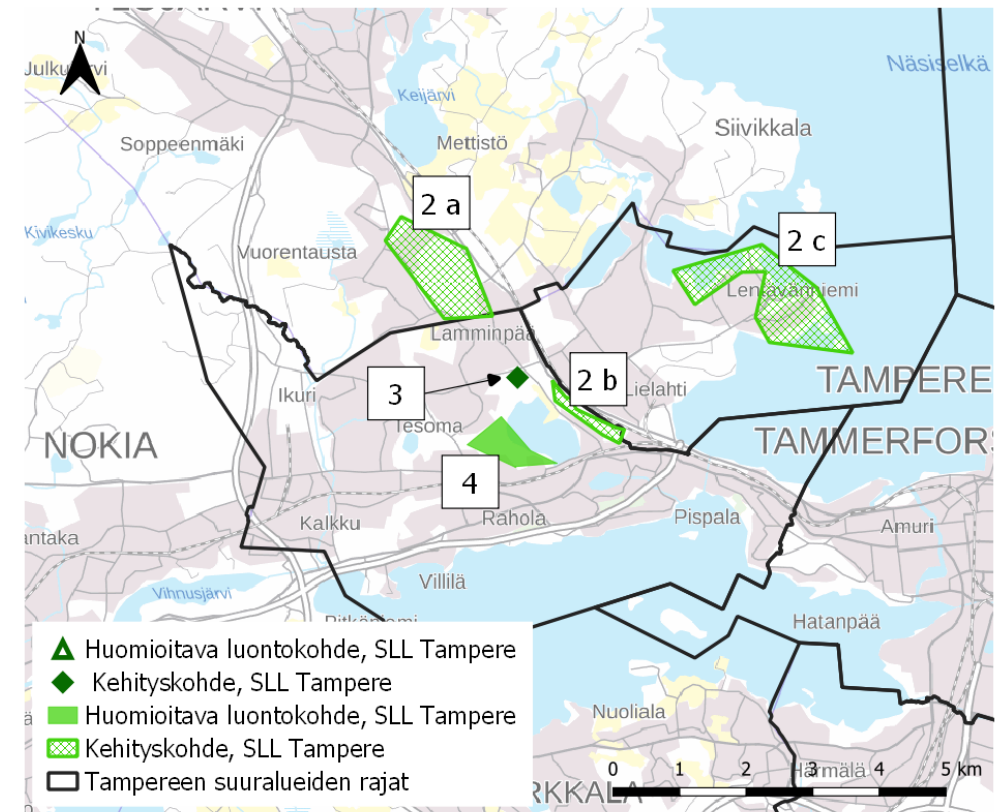
- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Metsän ennallistamista eli lahopuun tuottamista metsäluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.
- Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - a) Teivaalanharju: Kaavoituksen aiheuttama pirstaloituminen, metsänhoito ja potentiaalisten lahopuiden poistaminen
 - b) Epilänharju: Metsänhoito
 - c) Lentävänniemi: Metsänhoito ja potentiaalisten lahopuiden poistaminen

3. Tohloppijärven pohjoispuolinen suo, kehityskohde (piste)

- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Tohloppijärven pohjoispuolisen suon voisi ennallistaa.
- Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Kaavoitus

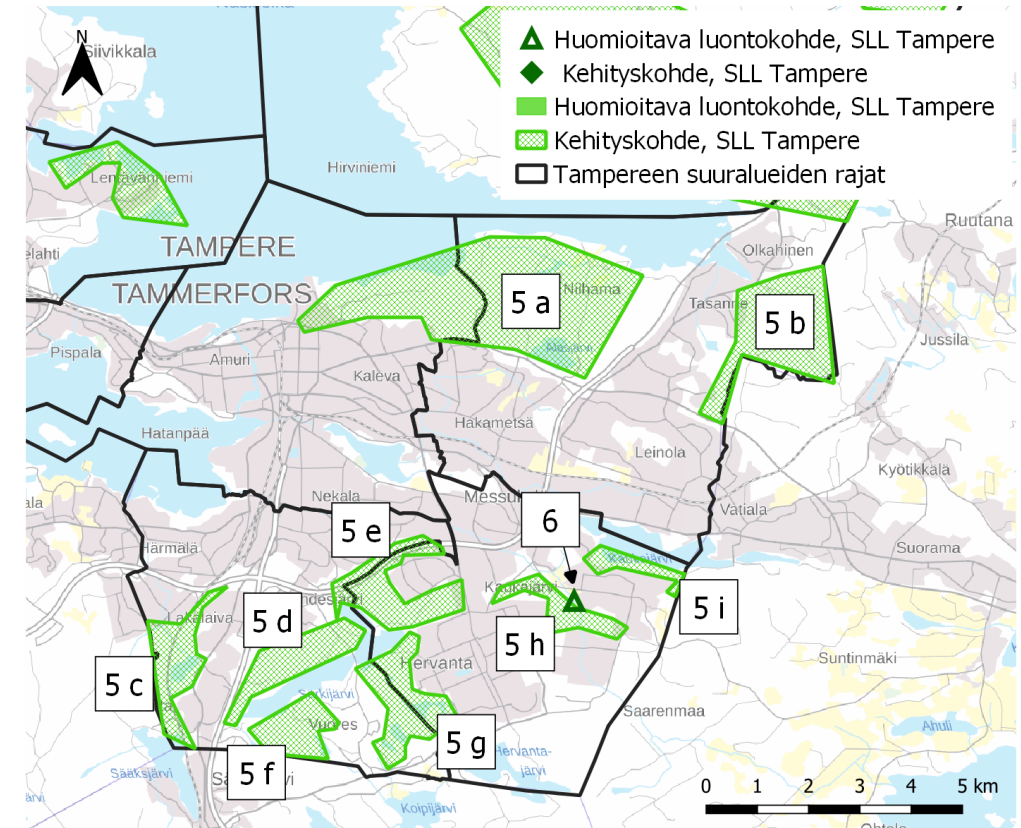
4. Rasonhaan perintömetsä ja Kohmanpuisto Tohloppijärven länsipuolella, huomioitava luontokohde (alue)

- Luontotyyppi: Lehtomainen metsä
- Erityinen lajisto tai muu arvo: Alueella on Tampereen luontoalueisiin nähden todella paljon lahopuuta, joten edellytykset uhanalaisille kasvi- ja hyönteislajistolle ovat otolliset.

Suomen Luonnonsuojeluliitto Tampere, karttavastaukset 3/3

5. Keskisen, eteläisen, koillisen ja kaakkoisen suuralueen metsät, kehityskohde (9 aluumerkintää)
- a) Kauppi-Niihama
 - b) Ojala-Lamminrahka ja Atalan itäosa
 - c) Peltolampi-Pärrinkosken luonnonsuojelualue
 - d) Särkijärven pohjoispuoli
 - e) Hallila
 - f) Vuoreksen länsiosia
 - g) Suolijärven ympäristö
 - h) Pitkäahde-Selkämäki-Solkivuori
 - i) Kaukajärven eteläpuoli
- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Metsän ennallistamista eli lahopuun tuottamista metsäluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.
 - Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Kaavoitus/Kaavoituksen aiheuttama pirstaloituminen ja arvokkaiden luontoalueiden tuhoutuminen, metsänhoito ja potentiaalisten lahopuiden poistaminen
6. Houkanoja Selkämäen koillispuolella, huomioitava luontokohde (piste)
- Luontotyyppi: Puro ja vanha kuusimetsä
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Perkaamaton puro, jonka ympäristössä Tampereen mittakaavalla todella paljon lahopuuta, joten otollinen elinympäristö uhanalaisille hyönteis- ja kasvilajistolle

Tampereen hyönteistutkijain seura 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuushjelmassa.

- 1. Kaupunkiluonto on monimuotoista ja ilmastonmuutokseen sopeutuvaa: Tampereen **puistoissa ja viheralueilla huomioidaan niiden hoidossa luonnon monimuotoisuus myös silloin, kun sen turvaaminen on ristiriidassa joidenkin muiden tavoitteiden kanssa**, tai jopa ristiriidassa lähialueen asukkaiden mielipiteiden kanssa. Esimerkkejä: Kalevankangas, Iidesjärvi, Kauppi.
Toimenpiteitä:
 - harjut: puuston reilu harventaminen, myös suuret havupuut, paahderinteitä
 - lahopuiden säästäminen: esimerkiksi kelot Kalevankankaalle (pölyttäjähönteisten kannalta olennaista)
- 2. Uhanalaiset luontotyytit ja lajit on turvattu: **Luonnonsuojelualueita perustetaan sinne, missä suojeltavia luontotyyppiejä ja lajeja. Alueita hoidetaan, jos se on tarpeen.** Erityisesti suojeltavien lajien suojelualueita hoidetaan, ja jos on näköpiirissä uhkatekijöitä, niin suunnitellaan lajien suojelua ainakin 5 vuotta eteenpäin. Esimerkiksi:
 - ahdeyökkönen Kalevankankaalla ja Viinikassa
 - mäkihiilikoi Nekalassa ja muissa kohteissa
 - tummaverkkoperhonen Sorilassa ja Teiskossa
- 5. Haitallisten vieraslajien torjunta on tehokasta ja toimivaa: **Lupiinia torjutaan luonnonsuojelualueilla, niiden lähellä ja muissa luonnon kannalta arvokkaissa kohteissa.**

Tampereen hyönteistutkijain seura 2/4

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- Vuosittaisia luontokohteiden ja lajien selvityksiä Tampereella.

Tampereen hyönteistutkijain seura 3/4

3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?

- Luontoarvojen huomioiminen päätöksenteossa.

Tampereen hyönteistutkijain seura 4/4

4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

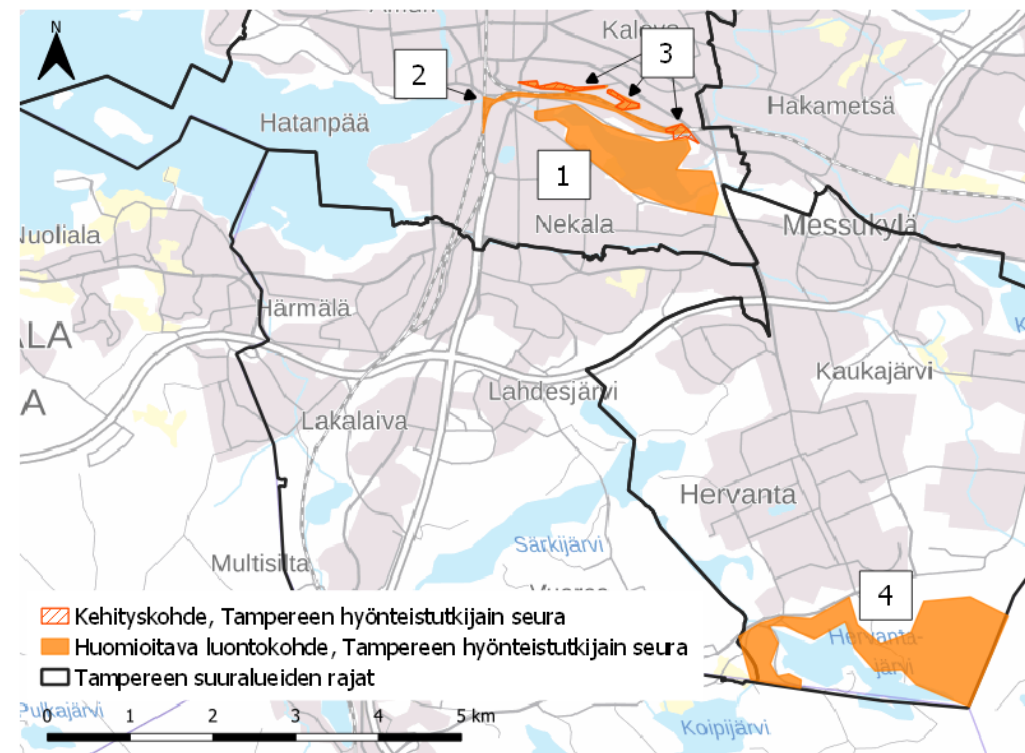
- Luontoarvojen huomioiminen päätöksenteossa.

Tampereen hyönteistutkijain seura, karttavastaukset 1/2

Tampereen hyönteistutkijain seura teki yhteensä 9 aluemerkinä. Merkinnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti harjujen paahdeympäristöjen umpeenkasvuun, joka uhkaa muun muassa alueiden hyönteislajistoa.

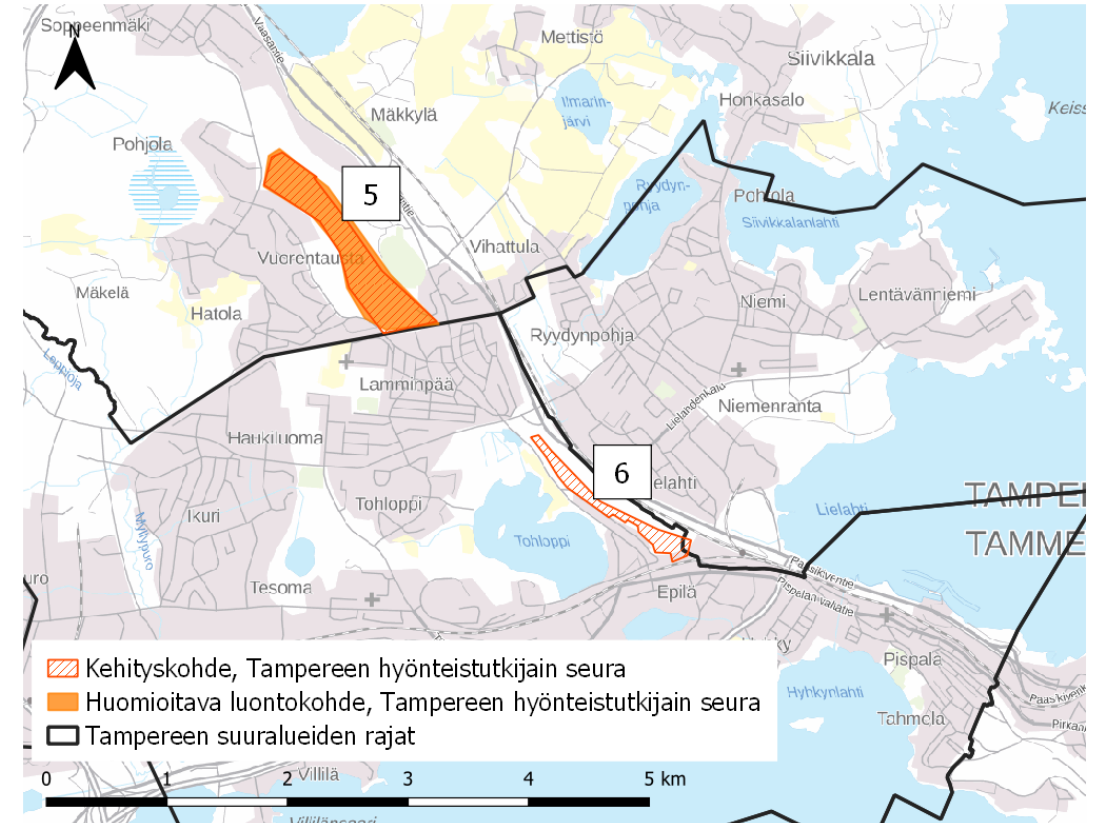
Karttamerkinnot:

1. Iidesjärvi, huomioitava luontokohde (alue)
 - Luontotyyppi: Iidesjärvi
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Hyönteislajisto
2. Kalevanharjun etelärinne ja rata-aluetta, huomioitava luontokohde (alue)
 - Luontotyyppi: Harjun etelärinne ja paahdealueet
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Ahdeyökkönen ja muu hyönteislajisto
3. Kalevanharjun etelärinne, kehityskohde (3 aluemerkinä)
 - Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Puuston reilu harventaminen, alueella reilun kokoinen harjualueen paahderinne
 - Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Umpienkasvu
4. Hervantajärven ympäristö, huomioitava luontokohde (alue)
 - Luontotyyppi: Kuusivaltainen metsäalue, Hervannan "entinen" vanhan metsän alue
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Vanhan havumetsän lajisto, suurelta osin jo kadonnut hakkuiden myötä. Metsänhoidossa tavoitteeksi vanhan kuusimetsän palauttaminen seuraavan 100 vuoden aikana.

Tampereen hyönteistutkijain seura, karttavastaukset 2/2

5. Teivaalanharjun etelärinne, huomioitava luontokohde ja kehityskohde (alue)
- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Jonkin verran harjulajistoa jäljellä, mutta pääosin umpeenkasvanut. Mahdollisuuksia mahtavaksi paahdeympäristöksi, mutta vaatisi puuston kaatamista laajoilta alueilta. Horhan laskettelurinne tällä hetkellä ainoa arvokohde laajalla alueella.
 - Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Umpeenkasvu
6. Epilän harju, kehityskohde (alue)
- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Jonkin verran harjulajistoa jäljellä, mutta pääosin umpeenkasvanut. Mahdollisuuksia kehittää paahdeympäristönä.
 - Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Umpeenkasvu

Tampereen riistanhoitoyhdistys 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.

- **Metsästys ja riistanhoito tulisi kaikilla kaupungin asemakaavan ulkopuolisilla alueilla sallia laajasti.** Metsästystä ja riistanhoitoa sääntelee tarkasti metsästyslainsäädäntö joka jo sinänsä rajaa näiden molempien asioiden toteuttamista. Näillä asioilla mahdollistetaan eri riista- ja vieraslajien valtakunnallisesti tarkasti säädellyt kantatavoitteet. Nämä ovat erittäin tärkeitä asioita huomioida liikenneturvallisuuden, maa- ja metsätalouden, asumisen ja vapaa-ajan asumisen sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta.
- **Toivomme kaupungin huomioivan metsiensä kokonaisvaltaisessa käytössä ja hoidossa eri riistalajien elinympäristöjen tärkeyden** esim. turvaamalla metsäkanalinnuille soveliaita soidinpaikkoja tai vesilintujen elinympäristöjen kohentamisella.

Tampereen riistanhoitoyhdistys 2/4

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- Riistaeläinten **elinympäristöjen parantamisella**.
- **Sallia monilajinen metsästys** alueillaan.
- **Tukemalla taloudellisesti haitallisten vieraslajien pyyntiä** esim. hankkimalla loukkuja, joiden käyttöä voidaan koordinoita yhdessä Tampereen riistanhoitoyhdistyksen kanssa.

Tampereen riistanhoitoyhdistys 3/4

3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?

- **Yhteistyö riistanhoitoyhdistyksen ja metsästysseurojen kanssa.** Tästä voitaisiin kehittää nuorisotyötä ja toimintaa yhteiseksi hyväksi.
- **Tiedottaminen** sopivissa tilanteissa ja yhteyksissä.

Tampereen riistanhoitoyhdistys 4/4

4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

- Tiedottaminen. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa.

Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.

- **Vanha luonnonsuojeluohjelma toteutettava ja laadittava uusi suojeluohjelma:** Tampereen kaupungin on sitouduttava LUMO-ohjelmassa Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2012-2020 toteuttamiseen. Luonnonsuojeluohjelmassa olevista kantakaupunkiin merkityistä kohteista vielä suurin osa on toteuttamatta [1], vaikka vuosi 2020 on loppumassa. Tätä ei voida sallia missään olosuhteissa. Tampereen kaupungin on varattava ympäristönsuojeluyksilölle riittävästi voimavaroja, jotta se voi toteuttaa tärkeimmän tehtävänsä eli kaupungin omistamien alueiden suojelemisen. Tämä ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan LUMO-ohjelman rinnalla on käynnistettävä uuden Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2022-2030 valmistelu, jotta viimeistään vuoden 2022 lopussa kaupunki on sitoutunut myös uusien alueiden suojeluun vanhojen alueiden lisäksi. Jopa lidesjärvi on jostakin käsittämättömästä syystä edelleen suojelematta.

Viite: [1] Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohteet ja perintömetsä -karttataso, karttapalvelu Oskari (kartat.tampere.fi/oskari)

- **Kaavoitusta sini-viheralueille rajoitettava:** LUMO-ohjelmassa on sitouduttava ehdottomasti myös siihen, että metsäisiä alueita ei enää kaavoiteta rakennusmaaksi. Erityisesti valuma-alueiden ja rantojen (kuten Kaukajärvi, Hervantajärvi ja Särkijärvi/Lahdesjärvi) kaavoittaminen rakentamiseen on kestäväntöntä. Myöskään vähiin nakerrettyja **kantakaupungin viheralueita (kuten Eteläpuistoa) ei voida enää kaavoittaa rakentamiseen.** Jos kaavoittamista edellä mainituille alueille ei rajoiteta, niin LUMO-ohjelman yhtäkään tavoitetta ei voida saavuttaa. **Vieraslajit leviävät useasti rakennusmaan mukana** ja asukkaita sekä yhteisöjä voi olla vaikeaa saada tuntemaan lähiluontonsa arvo, jos heidän rakas lähiluontonsa kaavoitetaan kerta toisensa jälkeen rakentamiseen. Vuoreksessa oleva luonnonsuojeluohjelman kohde Tervalepänpuisto on kaavoittamalla eristetty muista viheralueista, mikä varoittavana esimerkkinä kertoo siitä, kuinka uhanalaisten luontotyyppien ja ekologisten verkostojen rakentaminen ei voi toteutua. Myös Kangasalan rajalla Ruskon teollisuusalueen vieressä saarroksissa oleva yli 180-vuotias mäntymetsä jäkälikkökallioineen Langinportin notkon reunalla kertoo kaavoituksen ikävistä puolista.

Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys 2/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa. (jatkoa edelliseltä sivulta)

- Metsiä, soita ja vesistöjä kunnioitettava: LUMO-ohjelmassa on sitouduttava myös siihen, että Tampereen **kaupungin metsiin ei kohdisteta puuntuotannollisia tavoitteita eikä avohakkuita** kuten tänä vuonna laadittu kansalaisaloite vaatii [2]. Myös Tampereen kaupungin **tytär yhteisöt on sitoutettava LUMO-ohjelmaan**. Tämä tarkoittaa sitä, että **Tampereen sähkölaitos luopuu turpeen poltosta** vuoteen 2025 mennessä ja hankkii tarvitsemansa puupolttoaineet vain sertifioiduista talousmetsistä. Myös **kiinteistötoimen on luovuttava lehtipuiden hakettamisesta kaupungin virkistysalueilla** kuten Kaupin metsissä. **Kiinteistötoimen on myös noudatettava julkisuuslakia metsäsuunnitelmiansa kohdalla ja avattava tekemänsä suunnitelmat julkisiksi**. Lisäksi Tampereen veden on kannettava vastuunsa Näsijärven tilasta. Tampereen suurimmalla järvellä ei ole varaa enää yhteenkään jätevuotoon ja **eikä järveä voida myöskään käyttää puhdistamattomien jätevesien laskupaikkana**.

Viite: [2] Aloite Tampereen metsien puolesta, Kuntalaisaloite.fi-verkkopalvelu

- **Direktiivilajeista tehtyjä luontoselvityksiä hyödynnettävä:** LUMO-ohjelman laadinnassa on hyödynnettävä luontodirektiivin lajeista tehtyjä selvityksiä. Esimerkiksi liito-oravan (*Pteromys volans*) ja viitasammakon (*Rana arvalis*) esiintymiseen liittyvää tietoa on sisällytettävä luontoselvityksistä LUMO-ohjelmaan. **Lisäksi on tehtävä uusia luontoselvityksiä** kuten viitasammakon esiintymistä Alasenjärvellä on tutkittava.
- Vanhojen metsien merkitys hiilinieluna ja hiilivarastoina: LUMO-ohjelmassa on **sitouduttava selvittämään Tampereen alueen vanhojen metsien merkitys hiilinieluna ja hiilivarastoina**. Tämä tukee osaltaan hiilineutraalin Tampereen tavoittelua, mikä mahdollistaa paremmin myös vanhojen metsien huomioimisen kaavoituksessa, kun vanhat metsät on sidottu osaksi isompaa kokonaisuutta kuten ilmastomuutoksen lieventämiseen tähtääviä toimia.

Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys 3/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa. (jatkoa edelliseltä sivulta)

- **Taimenen kutupaikkojen selvitys:** Taimenen (*Salmo trutta*) mahdolliset kutupaikat Tampereen alueella on selvitettävä osana LUMO-ohjelmaa. Selvitysten pohjalta on jatkettava virtauspaikkojen kunnostamista talkoilla kuten varsinaisessa lausunnossamme ehdotimme.
- **Pienien järvien veden laadun ja elinolojen parantaminen:** Pienien järvien veden laadun ja elinolojen parantaminen on otettava yhdeksi LUMO-ohjelman tavoitteeksi. Mahdollisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi kuhan (*Sander lucioperca*) istuttaminen pieniin järviin, jotta rehevöitymistä aiheuttavien pienkalojen määrät vähenisivät luontaisen vihollisen myötä. Näin on jo toimittu esimerkiksi lidesjärvellä.

Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys 4/4

Yhdistys antoi saman vastauksen kysymyksiin 2, 3 ja 4:

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?
 3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?
 4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?
- **Talkoot ja ylläpidetyt luontopolut** edistävät yhdistysten ja kaupunkilaisten toimintaa: Tampereen kaupunki voi edistää yhdistysten ja kaupunkilaisten toimintaa ylläpitämällä luontopolkuja ja kattavaa ekologista verkostoa koko kaupungissa. Tämä vaatii voimavarojen lisäämistä ympäristönsuojeluyksikköön sekä yhdistyksille ja kaupunkilaisille ylläpitoon vaadittavien tarvikkeiden ja välineiden tarjoamista. **Yhdistykset ja kaupunkilaiset voivat ottaa vastuulleen joidenkin luontopolkujen ylläpidon.**
 - Luontopolkujen lisäksi esimerkiksi **vieraslajitalkoot, virtavesien kunnostustalkoot ja pönttötalkoot** parantavat kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista ja edistävät tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi.
 - Tälle kaikelle on kuitenkin edellytyksenä se, että **kaupunkilaiset voivat osallistua lähiluontoaan koskevaan päätöksentekoon.**
 - Myös **toiminnan vapaus on taattava** eli kaupunkilaisille on annettava vapaus esimerkiksi kaivaa kaupungin omistamilta mailta haitallisia vieraslajeja kuten lupiineja (*Lupinus polyphyllus*) ja asentaa pönttöjä kaupungin omistamiin metsiin uhanalaisille eläimille kuten liito-oravalle (*Pteromys volans*) ja hömötiaiselle (*Poecile montanus*).

Villi vyöhyke ry 1/4

1. Listatkaa yhdistyksenne lähtökohdista tärkeimmät toimenpiteet, jotka Tampereen kaupungin tulisi huomioida luonnon monimuotoisuusohjelmassa.

- Kunnianhimoiset tavoitteet. Isoja ja **näyttäviä edustuskohteita**, laajoja verkostomaisia malleja monimuotoisuuden edistämiseen. **Kansainvälinen tunnettavuus** pitää olla tavoitteena samalla tavalla kuin kaupungin muussakin kehittämisessä. Se voi olla myös **uudenlaista organisoitumista**, eikä vain kentällä oleva kohde.

Villi vyöhyke ry 2/4

2. Miten Tampereen kaupunki voisi tukea ja edistää yhdistyksen toimintaa luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteet huomioiden?

- Villi vyöhyke -yhdistys on valmis osallistumaan monenlaisten LUMO-projektien toteuttamiseen. Haluamme osallistua esimerkiksi kohteiden suunnitteluun, asukkaiden osallistamiseen ja siementen kylvöihin.

Villi vyöhyke ry 3/4

3. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki voisi parantaa kaupunkilaisten tietämystä ympäristönsä luontoarvoista?

- **Vaikuttavat esimerkki- ja mallikohteet**, jotka lisäävät suosiollaan luonnon tunnettavuutta.

Villi vyöhyke ry 4/4

4. Mitkä ovat mielestänne toimivimmat käytännöt, kanavat ja keinot, joilla Tampereen kaupunki edistäisi tamperelaisten halukkuutta toimia lähiluontonsa arvojen hyväksi?

- Konkreettinen todellisuus, jossa käytännön kohteet toteutetaan. **Kohteet ovat innostavia ja inspiroivia.** Niitä voi esitellä myös verkossa ja lehdissä. **Infotaulut** kohteilla ovat hyviä.

Villi Vyöhyke ry, karttavastaukset 1/3

Villi Vyöhyke ry teki yhteensä 13 karttamerkintää, joista 7 oli pistemäisiä merkintöjä ja 6 oli aluemarkintöjä. Enemmistö merkinnöistä koski niittyjä, ketoja ja paahdeympäristöjä, joista osa on yhdistyksen omatoimisesti kylvämiä sissiniittyjä. Yhdistys toivoi erityisesti paikallisen kasvilajiston vaalimisesta ja nosti tärkeänä arvona esiin asukkaiden osallistumisen luonnonhoitoon.

Karttamerkinnät:

Villi Vyöhyke ry oli merkinnyt kartalle enimmäkseen huomioitavia luontokohteita, mutta kyselyn palauteosiossa yhdistys kommentoi, että kaikki heidän karttamerkintänsä ovat luonnon monimuotoisuuden kehittämiskohteita.

1. Hiedanranta, huomioitava luontokohde (alue):

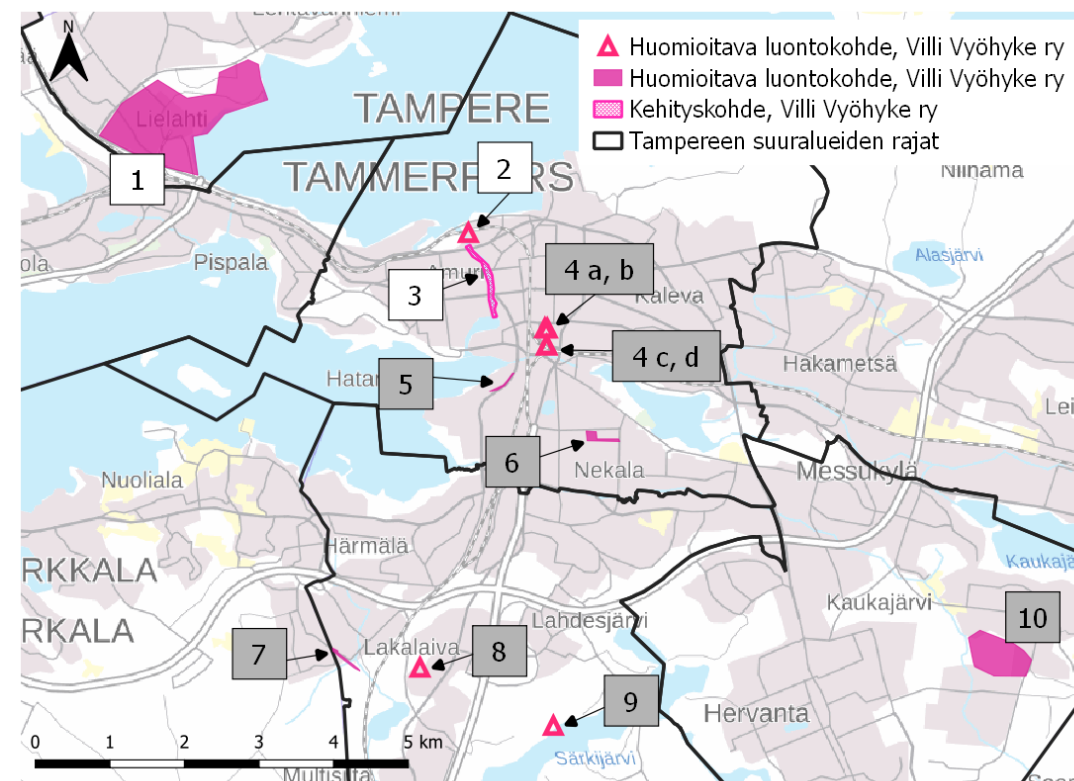
- Luontotyyppi: Paikallisen kasvilajiston vaaliminen Hiedanrannan tulevilla niityillä
- Erityinen lajisto tai muu arvo: Paikallinen kasvilajisto, Uhanalaiset kasvilajit, harvinaiset kasvilajit, Tampereelle tyypilliset kulttuurilajit

2. Otto Gustafssonin puisto, Tampella, huomioitava luontokohde (piste):

- Luontotyyppi: Myllysaaren keto
- Erityinen lajisto tai muu arvo: Harvinaiset luonnonkukat, paikalliset kasvilajit, asukkaiden osallistuminen niityn hoitoon

3. Tammerkoski, kehityskohde (alue):

- Miten kohteella voisi edistää LUMO-ohjelman tavoitteiden toteutumista?
 - Tammerkosken patojen poisto ja uoman ennallistaminen tai muulla tavoin luonnonmukaiseksi muokkaaminen. Mahdollinen kansainvälisesti tunnettu LUMO-kohde toteutuessaan.
- Kohdistuuko alueeseen erityisiä tiedossa olevia uhkia?
 - Uhka on nykykäytännön jatkuminen.

Villi Vyöhyke ry, karttavastaukset 2/3

4. Tampereen yliopiston alue, huomioitava luontokohde (4 pistemäistä merkintää):

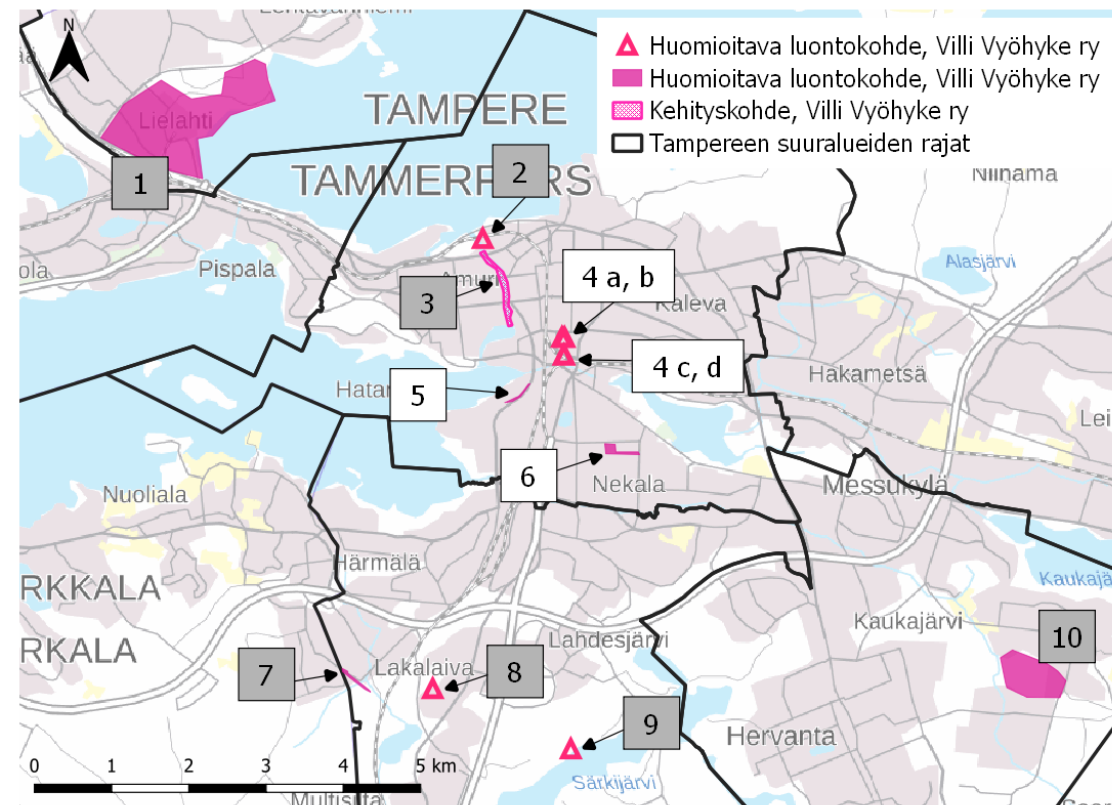
- Luontotyyppi:
 - a) Rataketo, paahdeympäristö
 - b) Viherkatto/harjukatto/paahdekatto
 - c) Edustava sissiniitty kaupungin nurmikolla
 - d) Paahdeympäristö yliopiston tontilla
- Erityinen lajisto tai muu arvo:
 - a) Tampereen ratapihalle tyypillisen kasvilajiston vaaliminen hiekkapohjaisella paahdekedolla.
 - b) Harjujen kasvilajien vaaliminen viherkatolla. Paikallisen siemenen käyttö.
 - c) Niitty, keto ja paahdelajisto
 - d) Paikallisten paahdelajien vaaliminen

5. Viinikanlahden jätevedenpuhdistamon ja Hatanpään valtatie välinen alue, huomioitava luontokohde (alue):

- Luontotyyppi: Viinikan vedenpuhdistamon paahderakenne
- Erityinen lajisto tai muu arvo: Tampereelle tyypillisen paahdelajiston vaaliminen.

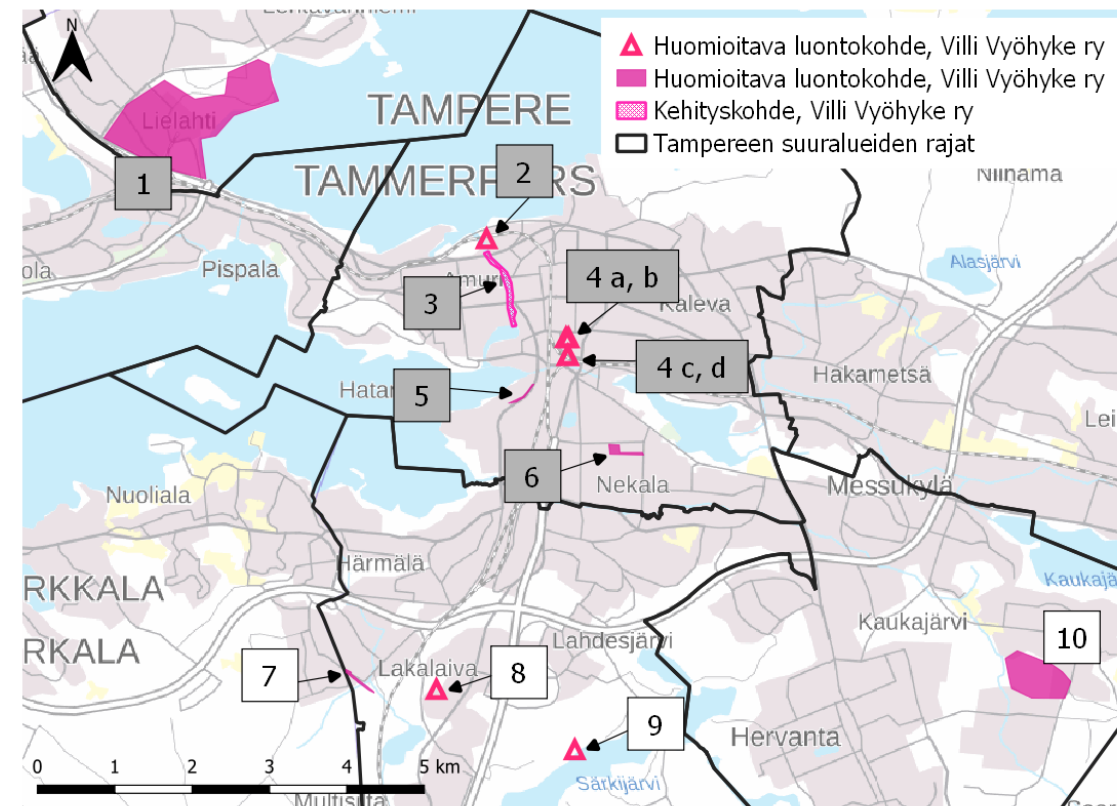
6. Nekala, huomioitava luontokohde (alue):

- Luontotyyppi: Mäkihiilikoin kompensatioalueet Nekalassa
- Erityinen lajisto tai muu arvo: Mäkihiilikoin habitaatit, paahdeympäristöt, monipuoliset tuotetut rakenteet, koululaisten osallistaminen, eri maanomistajat ja kiinteistöjen hallinnan edustajat puhaltavat yhteen hiileen.

Villi Vyöhyke ry, karttavastaukset 3/3

7. Sarankulma, huomioitava luontokohde (alue):
 - Luontotyyppi: Sarankulman sissiniityt. Omatoimisilla siementen kylvöillä perustettuja paahdeympäristöjä
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: radan varren paahdelajiston vaaliminen.
8. Tilkonmäen puisto, Peltolampi, huomioitava luontokohde (piste):
 - Luontotyyppi: Asukkaiden istuttamat metsälehmuksat Peltolammilla
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: metsälehmuksat, asukkaiden osallistuminen luonnonhoitoon
9. Särkijärven pohjoisranta, huomioitava luontokohde (piste):
 - Luontotyyppi: Valkolehdokkien siirtokohde
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Rauhoitetut kasvilajit, kasvillisuuden pelastaminen/siirtäminen
10. Solkivuori, huomioitava luontokohde (alue):
 - Luontotyyppi: Solkivuoren yhteistoiminnallinen liito-oravien suojelu- ja hoitometsä
 - Erityinen lajisto tai muu arvo: Liito-oravat, rehevät metsät, vanhan metsän indikaattorilajit, ennallistaminen, luonnonhoito, asukkaiden osallistaminen, yhdistykset uudella tavalla mukana kohteen suunnittelussa

Villi vyöhyke ry – Vapaa sana

- Villi vyöhyke -yhdistys on tehnyt luonnon monimuotoisuuden kehittämistä ja lisäämistä kaupunkiympäristöissä kahdeksan vuotta. Tampereella haluaisimme tehdä enemmän ja meillä olisi siihen resursseja. Haluaisimme samalla kehittää toimintaamme ja tehdä haastavampia kohteita, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Konkreettisten kehittämiskohteiden lisäksi voimme tehdä mm. suunnitelmia, ohjelmia ja oppaita. Kiitos kyselystä!

Palaute kyselystä

- Suomen herpetologinen yhdistys ja Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys kommentoivat vastausajan olleen liian lyhyt.
- Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys kritisoi kommenttien keräämistä karttakyselyllä:
 - ”Tällaisen kyselyn kerääminen kartalla on osaltaan yhdistyksille työlästä ja aikaa vievää, joten lausunnot olisi pitänyt pystyä jättämään lähtökohtaisesti myös muussa muodossa.”
 - ”Ongelmat Tampereen luonnon monimuotoisuudessa eivät kumpua yksittäisten kohteiden huomioimisesta, joten lausunnon kerääminen kartalla yksittäisiä kohteita vaalien harhauttaa ohjelman laadinnan niiltä urilta, joilla on todella merkitystä Tampereen luonnon monimuotoisuuteen.”